الرحمن سُورة ގެ މާނަ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورة الرحمن — އާޔަތުގެ ޢަދަދު (٧٨)

ٱلرَّحْمَـٰنُ ① عَلَّمَ ٱلْقُرْءَانَ ② خَلَقَ ٱلْإِنسَـٰنَ ③ عَلَّمَهُ ٱلْبَيَانَ ④ ٱلشَّمْسُ وَٱلْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ ⑤ وَٱلنَّجْمُ وَٱلشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ⑥ وَٱلسَّمَآءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ ٱلْمِيزَانَ ⑦ أَلَّا تَطْغَوْا۟ فِى ٱلْمِيزَانِ ⑧ وَأَقِيمُوا۟ ٱلْوَزْنَ بِٱلْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا۟ ٱلْمِيزَانَ ⑨ وَٱلْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ ⑩

ލަފްޒީ މާނަ

ٱلرَّحْمَـٰنُ ① = رحمٰن ވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ. (الرحمٰن މިއީ الله ގެ اسم ތެރެއިން އެކެވެ.) عَلَّمَ ٱلْقُرْءَانَ ② = قُرْآن އުނގަންނަވައިދެއްވިއެވެ. خَلَقَ ٱلْإِنسَـٰنَ ③ = އިންސާނާ ހެއްދެވިއެވެ. عَلَّمَهُ ٱلْبَيَانَ ④ = އޭނާއަށް (އިންސާނާއަށް) ބަސްދޮރުންތެރިކަމާއި، އެކިއެކި ކަންކަމުގެ بيان އުނގަންނަވައިދެއްވިއެވެ. ٱلشَّمْسُ وَٱلْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ ⑤ = އިރާއި، ހަނދު ހިސާބެއްގެ މަތިން ހިނގަވަނީ. وَٱلنَّجْمُ وَٱلشَّجَرُ = އަދި ތަރިތަކާއި ގަސްގަސް (ވީނާ) ކަރި ގަހާއި، ބޮޑުގަސް ދެބާވަތް يَسْجُدَانِ ⑥ = އެ ދެބާވަތް سجدة ކުރެއެވެ. (އެ ދެބާވަތްވެސް الله އަށް ކިޔަމަންތެރިވެ އަޅުކަން ކުރެއެވެ. وَٱلسَّمَآءَ رَفَعَهَا = އަދި އުޑު އުފުއްލެވީ އެކަލާނގެއެވެ. (رحمٰن އެވެ.) وَوَضَعَ ٱلْمِيزَانَ ⑦ = އަދި އެކަލާނގެ ميزان (عدل ވިނިކަން) ބެހެއްޓެވިއެވެ. أَلَّا تَطْغَوْا۟ فِى ٱلْمِيزَانِ ⑧ = އެއީ ކަލޭމެން عدل ވިނިކަން ފަހަނައަޅާ ނުދިޔުމަށެވެ. وَأَقِيمُوا۟ ٱلْوَزْنَ بِٱلْقِسْطِ = އަދި ކަލޭމެން ވަޒަންކުރުމުގައި (މިން ކިރުމުގައި) عدل ވިނިކަން قائم ކުރާށެވެ. وَلَا تُخْسِرُوا۟ ٱلْمِيزَانَ ⑨ = އަދި ކަލޭމެން ميزان އުނި ނުކުރާށެވެ. (ކިރާ ތަރާޒު/ މިނައަޅާ ތަކެތި ނުކުރާށެވެ.) وَٱلْأَرْضَ وَضَعَهَا = އަދި ބިންގަނޑު ސާބިތުކުރައްވައި ބިއްލެވީ އެކަލާނގެއެވެ. (رحمٰن އެވެ.) لِلْأَنَامِ ⑩ = މަޚްލޫޤުންނަށް (އިންސާނުން – جنّ – حيوان އަދި ފުރާނަ ހުރި ހުރިހާ އެއްޗަކަށް

إجْمَالِي މާނަ

(١) رحمٰن ވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ. (الله އެއީ رحمٰن ވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ.)

(٢) (محمّد ގެފާނަށް) قرآن އުނގަންނަވައިދެއްވީ ހަމައެކަނި رحمٰن ވަންތަ މާތް الله އެވެ. (ءادم ގެ ދަރިއަކުވެސް އަދި އެހެން މީހަކުވެސް އުނގަންނަވައިދެއްވި އެއްޗެއް ނޫނެވެ. އެއީ ހަމައެކަނި رحمٰن ވަންތަ މާތް الله އެކަލޭގެފާނަށް އުނގަންނަވައިދެއްވި ފޮތެކެވެ.)

(٣) إنسان އާ ހެއްދެވީވެސް ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ. (الرحمٰن އެވެ.)

(٤) (عَلَّمَهُ الْبَيَان) އަދި އެ އިންސާނާއަށް ބަސްމޮޅުންތެރި ކަމާއި، ތަކެތި بيان ކޮށްދެއްވީވެސް، مخاطب ކުރާނެ ގޮތް ދަސްކޮށްދެއްވީވެސް ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.

(٥) އަދި އިރާއި، ހަނދު، ވަކި قواعد އެއްގެ މަތިން އޭގެ ބުރުޖުތަކާއި، منزل ތަކުގައި ހިނގައެވެ. އެއީވެސް رحمٰن ވަންތަ ރަސްކަލާނގެ ހެއްދެވުމެވެ. (އަދި އިރާއި ހަނދު ދައުރުވުމުގެ ސަބަބުން އަހަރުތަކާއި، މަހުސަރުތައް، ދުވަސްތަކާއި، ވަގުތުތައް ސާފުކުރެއެވެ. އެކަމުގައިވެސް އެތައް ބައިވަރު ފައިދާއެކެވެ.)

(٦) އަދި އަމިއްލަ ތަނުގެ ގަނޑެއް ނެތް ފަތުރޭ ކުދި ގަސްގަހާއި، އަދި ބިމުގެ މައްޗަށް ތެދުވާ ބޮޑެތި ގަސްގަހާވެސް الله އަށް سجدة ކުރެއެވެ. އެކަލާނގެއަށް ކިޔަމަންތެރި ވެއެވެ. ނުހުރުކުރެއެވެ.

(٧) އަދި އުޑު އުފުއްލެވީވެސް ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ. އެއީހަމަ رحمٰن ވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ميزان ލެއްވިއެވެ. (عدل ވެރިކަން ބާއްވައިލެއްވިއެވެ.)

(٨) އެއީ ކަލޭމެން عدل ވެރިކަމުގެ ހައްދުފަހަނަޅައި ނުދިއުމަށް ޓަކައެވެ.

(٩) އަދި ކަލޭމެން ވަޒަންކުރާއިރު (މިންކިރާއިރު/ އަދި އެހެންވެސް ކަންކަމުގައި) عدل ވެރިކަން قائم ކުރާށެވެ. ސީދާ ކުރާށެވެ. އުނި ނުކުރާށެވެ. ކަލޭމެން ހިފުމުގައި ނުވަތަ މިންކުރުމުގައި އުނިކޮށް، މަދުކޮށް ނަހަމަ ނުކުރާށެވެ. އަދި އެހެން ކަންކަމުގައިވެސް عدل ވެރި ވާށެވެ.

(١٠) އަދި އެންމެހައި މީސްތަކުންނަށް ޓަކައި – އެންމެހައި خلق ތަކުންނަށް ޓަކައި – ބިންގަނޑު ފަތުރުއްވައި، ތަނަވަސް ކޮށްދެއްވީވެސް ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ. رحمٰن ވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ.

فِيهَا فَـٰكِهَةٌ وَٱلنَّخْلُ ذَاتُ ٱلْأَكْمَامِ ﴿١١﴾ وَٱلْحَبُّ ذُو ٱلْعَصْفِ وَٱلرَّيْحَانُ ﴿١٢﴾ فَبِأَىِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٣﴾ خَلَقَ ٱلْإِنسَـٰنَ مِن صَلْصَـٰلٍ كَٱلْفَخَّارِ ﴿١٤﴾ وَخَلَقَ ٱلْجَآنَّ مِن مَّارِجٍ مِّن نَّارٍ ﴿١٥﴾ فَبِأَىِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٦﴾ رَبُّ ٱلْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ ٱلْمَغْرِبَيْنِ ﴿١٧﴾ فَبِأَىِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٨﴾ مَرَجَ ٱلْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾ بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَّا يَبْغِيَانِ ﴿٢٠﴾ فَبِأَىِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢١﴾

ތަރުޖަމާ

فِيهَا فَـٰكِهَةٌ = އޭގައި (އެ ބިމުގައި) މޭވާ ވެއެވެ. وَٱلنَّخْلُ ذَاتُ ٱلْأَكْمَامِ ﴿١١﴾ = އަދި އުރަގެ ވެރި ކަދުރު ގަސް ވެއެވެ. وَٱلْحَبُّ ذُو ٱلْعَصْفِ = އަދި ހިކި ހުއިގެ ވެރި ދަނޑުވަޅު ވެއެވެ. وَٱلرَّيْحَانُ ﴿١٢﴾ = އަދި މީރުވަސް ދުވާ މާމާތަކާއި فَبِأَىِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައި މީހުންގެ رَبُّ ގެ ކޮން نعمة އެއް ހުއްޓުވޭ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿١٣﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ (ނުވަތަ ދޮގުކުރާނީ) خَلَقَ ٱلْإِنسَـٰنَ = އެކަލާނގެ އިންސާނާ ހެއްދެވީއެވެ. (آدم ގެފާނު ހެއްދެވީއެވެ.) مِن صَلْصَـٰلٍ = ޓަކަރިއާފަދަ އަޑުއިވޭ ތަށްގެ ހިކި މަޓިން، ހަދު ހިކި މަޓިން كَٱلْفَخَّارِ ﴿١٤﴾ = އަލިފާނުން ހުނުގައި ފިހެފައި ހުންނަ މުށި ތަށި وَخَلَقَ ٱلْجَآنَّ = އަދި جنّ ހެއްދެވީއެވެ. (ޖިންނީންގެ ބައްޕަ ހެއްދެވީއެވެ.) مِن مَّارِجٍ مِّن نَّارٍ ﴿١٥﴾ = އަލިފާނުގެ ސާފު ހުޅުގަނޑެއްކުން فَبِأَىِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައި މީހުންގެ ربّ ގެ ކޮން نعمة އެއް ހުއްޓުވޭ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿١٦﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ (ނުވަތަ ދޮގުކުރާނީ) رَبُّ ٱلْمَشْرِقَيْنِ = ދެ مشرق ގެ ވެރި ربّ އެވެ. (އެއީ ހިޔާލު މޫސުމުގެ مشرق އާއި ހޫނު މޫސުމުގެ مشرق އެވެ.) وَرَبُّ ٱلْمَغْرِبَيْنِ ﴿١٧﴾ = އަދި ދެ مغرب ގެ ވެރި ربّ އެވެ. (އެއީ ހިޔާލު މޫސުމުގެ مغرب އާއި ހޫނު މޫސުމުގެ مغرب އެވެ.) فَبِأَىِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ހުއްޓުވޭ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿١٨﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ مَرَجَ ٱلْبَحْرَيْنِ = އަދި އެކަލާނގެ ދެ ކަނޑު ދޫކުރެއްވީއެވެ. ދެ ކަނޑު ހެއްދެވިއެވެ. يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾ = އެ ދެކަނޑު އެކުއެކު ދެމިގެން ދެއެވެ. ބައްދަލު ވެއެވެ. بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ = އެ ދެކަނޑުގެ ދެމެދުގައި ހުރަހެއް ވެއެވެ. (ފާރަހެއް ނުފެންނަ ހުރަހެއް ވެއެވެ.) لَّا يَبْغِيَانِ ﴿٢٠﴾ = އެ ދެކަނޑު އެއްކަނޑު ތެރެއަށް އަނެއް ކަނޑު ވަދެ މަސްހުނި ނުވެއެވެ. بغاوة ނުކުރެއެވެ. فَبِأَىِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައި މީހުންގެ ربّ ގެ ކޮން نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة ހުއްޓުވޭ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٢١﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ

إجْمَالِي މާނަ

(١١) އަދި އެ ބިމުގައި މާމޭވާތައް، އަދި އެތް ނުކުންނަ ކަދުރު ގަސްތައް،

(١٢) ކާނާގަނޑު ތަކެތީގެ ފޮތި އޮތް ދަނޑުވެރިކަމާއި، މީރު ވަސް ދުވާ މާމެލާފަތްތަކާއި، މި ހުރިހާ ތަކެތިތަކެއްގެ ތެރެއިން ފައިދާހުރި ކަންތައް ހަމަ رحمٰن ވަންތަ ރަސްކަލާނގެ އެވެ. މި ބަޔާންވެދިޔަ އެންމެހައި ތަކެތިތަކާއި، އަދި އެހެނިހެން ތަކެއްޗެއްސެވެ ހަމަ رحمٰن ވަންތަ الله އަދި ކަލާނގެ އެންމެހައި ތަކެތީގެ خلق ތެރެއިން ربّ ގެ نعمة އެވެ.

(١٣) (އޭ ބަޔާ މިޔަބަ ޖިންނިންނާއި، އިންސާނުންނާއި، ދެ جماعة ގެ މީހުންނޯވެ.) ކަލޭމެންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކަލޭމެން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟ ދޮގު ކުރެވޭނީ ކޮން އެއްޗެއް ހެއްޔެވެ؟

(١٤) رحمٰن ވަންތަ الله އިންސާނާ – (آدم ގެ ދަރިކޮޅުގެ ބައްޕަ آدم ގެފުޅު)– ހެއްދެވީ ޝަބަހިމުގާ އަޑުއިވޭ ޗާތާގެ ހުރު ހިކި ވަލިންނެވެ. އެއީ صلصال އެވެ. صلصال އަކީ ފިހެލައި ހުންނަ ޗިޓްކަމަ ޅޮކުފަރަ އަޑުވަދެގެ މިޓިފަރަ ހުރި ވަނުޅެވެ.

(١٥) އަދި ޖިންނި ހެއްދެވީ – އެބަހީ ޖިންނިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައިވާ ފުރަތަމަ ޖިންނި (جانّ) ހެއްދެވީ އައްޔާސް ދުމެއް ނުހުރި އަލިފާނުގެ ސާފު ހުޅުގެ ނުގޮތްޕެވެ. مارِج އަކީ لَهَب އެވެ. އެއީ ސާފު ހުޅުގެ ނުގޮތެވެ. ޖިންނިން ހެއްދެވީ އެއިންނެވެ.

(١٦) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސީންނޯވެ.) ތިޔަބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ނުވަތަ ދޮގުކުރަމުންދަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(١٧) އެއީ އެބަހީ رحمٰن ވަންތަ الله އީ ދެ مشرق ގެ ވެރި ربّ އެވެ. އަދި އެއީ ދެ مغرب ގެ ވެރި ربّ އެވެ. (އެދެ مشرق އާއި، ދެ مغرب އަކީ ހިޔާ موسم ގެ مشرق އާއި، مغرب އެވެ. އަދި ހޫނު موسم ގެ مشرق އާއި، مغرب އެވެ.)

(١٨) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސީންނޯވެ.) ތިޔަބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(١٩) އަދި އެކަލާނގެއީ އެބަހީ رحمٰن ވަންތަ الله އީ ދެ ކަނޑު ހެއްދެވި ކަލާނގެއެވެ. ދެ ކަނޑު ހައްދަވައި ބޭއްވީ ގާތްގާތުގައި ދުވަމުން ކަލާނގެއެވެ. (އެ ދެކަނޑަކީ ލޮނުލޮނުގެ ކަނޑާއި، އަދި މީރު ފެނުގެ ކަނޑެވެ.) އަދި އެ ދެކަނޑު އެކީއަކީ ދާދިފަހުން ދެއެވެ.

(٢٠) އެ ދެދެކަމާއި (ދެމެދަށް ނުފެންނަ) ހުރަހެއް الله ލައްވާފައި ވެއެވެ. އޭގެ ސަބަބުން އެ ދެކަނޑުގެ ފެންކަނޑު އެއްކަނޑުގެ ތެރެއަށް އަނެއް ކަނޑު ފެނަކު ވަދެ މައްސެއް ނުވެއެވެ. މިކަން ނުވެއެވެ. މިހެން الله ގެ قدرة ތެރި ކަމުގެ علامة އެވެ. ވިސްނައި، فكر ކުރާ މީހުންނަށް عبرة އެވެ. މިޒާތުން ބުއްދިވެރިންނާއި، އިލްމުވެރިންނަށްވެސް ގަބޫލު ކުރެވޭނޭ ރަނގަޅު ގޮތެވެ. އިހުގައި ދެ ފެންކަނޑު އާދޭ ބާރު ގެދިނަމަ، ރާޅު ތެރެއަށްވެސް އެއްކަނޑު އަނެއް ކަނޑަށް އެތި މައްސޫލު މިކަން ނުވާ ވަރުގެ ހުރަހެއް، އެކަމަކު އިންސާނުންނަށް އޭގެ إحساس ނުކުރެވޭ ވަރުގެ ހުރަހެއް ލައްވާފައި ހުރުމީ ގައިމު ހެއްދެވި ފަރާތުގެ ކުޑަކުޑަވަނުކަމަކަށް ފިޔަވައި އެހެން ކަމެއް ނޫނެވެ.

(٢١) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސީންނޯވެ.) ތިޔަބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

يَخْرُجُ مِنْهُمَا ٱللُّؤْلُؤُ وَٱلْمَرْجَانُ ﴿٢٢﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٣﴾ وَلَهُ ٱلْجَوَارِ ٱلْمُنشَـَٔاتُ فِى ٱلْبَحْرِ كَٱلْأَعْلَـٰمِ ﴿٢٤﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٥﴾ كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾ وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو ٱلْجَلَـٰلِ وَٱلْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٨﴾ يَسْـَٔلُهُۥ مَن فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِى شَأْنٍ ﴿٢٩﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٠﴾

ލަފްޒީމާނަ

يَخْرُجُ مِنْهُمَا ٱللُّؤْلُؤُ وَٱلْمَرْجَانُ ﴿٢٢﴾ = އަދި އެ ދެ ކަނޑުން ނިކުންނަނީ، مرجان ސުނބުލުވެ. فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٣﴾ =(އޭ ދެ جماعة ގެ މީހުންނޭވެ.) ތިޔަބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟ وَلَهُ ٱلْجَوَارِ ٱلْمُنشَـَٔاتُ = އަދި އުފެއްދެވުނު - އެބަހީ رحمن ވަންތަ ރަސްކަލާނގެއަށް خاصّ ވެގެން ވެއެވެ. އުޑުތިރީގައިވާ ނަގުލުގެ ފަދަ فِى ٱلْبَحْرِ كَٱلْأَعْلَـٰمِ ﴿٢٤﴾ = ކަނޑުގައިވާ ދިރިދަތުގެ ފަރުބަދަތަކެއް ފަދައިން فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٢٥﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾ = އެ ބިންމަތީގައި ވާހާ ބައެއް މަރުވެގެން ނެތިގެންދެއެވެ. وَيَبْقَىٰ = އަދި ދެމިހުންނަ ހުރެއެވެ. وَجْهُ رَبِّكَ = ކަލޭގެފާނުގެ ربّ ގެ وجه ދެތު (ރަސްކަލާނގެ ذات ދެތު) ذُو ٱلْجَلَـٰلِ وَٱلْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾ = ޢިއްޒަތްތެރިކަމާއި، މަތިވެރިކަމުގެ ވެރި فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٢٨﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ يَسْـَٔلُهُۥ مَن فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ = އުޑުތަކާއި، ބިމުގައި ވާހާ ބައެއް ރަސްކަލާނގެއަށް - އެބަހީ رحمن ވަންތަ الله އަށް - ސުވާލުކޮށް ކަންކަމަށް އެދި ދަންނަވައެވެ.

كُلَّ يَوْمٍ = ކޮންމެ ދުވަހަކުވެސް (ކޮންމެ ވަގުތަކުވެސް) هُوَ فِى شَأْنٍ ﴿٢٩﴾ = ރަސްކަލާނގެ ވަނީ ރަސްކަލާނގެ ހިންގަވާ ކަމެއްގައެވެ. (އެ خلق ތަކުގެ ބޭނުންތައް ފުއްދަވައިދެއްވުމާއި، އެފަދަ ކަންކަމުގައެވެ.) فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٠﴾ = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ربّ ގެ ربّ ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

إجْمَالِي މާނަ

(٢٢) އަދި އެ ދެކަނޑުން لُؤْلُؤْ އާއި، مرجان ނުކުމެއެވެ. لُؤْلُؤْ އަކީ دُرّ އެވެ. އެއީ ބޮޑުމުތެވެ. އެއީ އިތާއިން ރީތި އެއްޗެކެވެ. مرجان އަކީ ރަތް މުރަކަ ނުވަތަ އެބާވަތުގެ އަގުބޮޑު ޖަވާހިރެކެވެ. (މިހުރިހާ الله ގެ نعمة އެވެ. نعمة ގެ ތަފާތު ވައްތަރުތަކެވެ.)

(٢٣) (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ތިޔަދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٢٤) އަދި ކަނޑުމަތީގައި އުފުލިގެންވާ ދިދަތަކާއި ފަދައިން ނުވަތަ އުފުލިގެންވާ ފަރުބަދަތަކާއި ފަދައިން އުސް އުޑުނދުތަކެއް ވެސް خاصّ ވެގެން ވަނީ ހަމަ رحمٰن ވަންތަ ކަލާނގެއަށެވެ. الجَوَار އަކީ ދުއްވާގައިވާ އުޑުނދުފަހަރުތަކެވެ. مُنْشَئات އަކީ އުފުލިފައިވާ ކަނޑު އެއްޗެތަކެވެ. خلق ތަކުންގެ ބޭނުންތަކަށް ޓަކައި އެތަކެތި އެއްތަނުން އަނެއް ތަނަށް ދަތުރުކުރުމުގައި ކަނޑުއެއްޗިހި ވެސް ހަމަ رحمٰن ވަންތަ ކަލާނގެއަށެވެ.

(٢٥) (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٢٦) ބިންމަތީގައިވާ އެންމެހައި ތަކެތި ފަނާވެ، ފަނާވެގެން ދާނެއެވެ. އިންސާނުންނާއި، حيوان ނާއި، ދުނިޔެވެސް ވާހައި ތަކެތި ފަނާވެ ފަނާވެ ދާނެއެވެ. އެއީ قيامة ވުމުގެ ފުރުމެއްގެ ގޮތުންނެވެ.

(٢٧) އަދި ހަމައެކަނި ފަނާނުވެ ބާކީވެ ދެމިހުންނާނީ ކަލޭގެފާނުގެ ربّ ގެ ޢަޒީމްކަމާއި، ކީރިތިކަމުގެ ވެރި وجه ފުޅެވެ. އެކަލާނގެ ذات ފުޅެވެ. އެކަލާނގެއަށް ފެށުމެއް ނެތް ނިމުމެއްވެސް ނެތް، އަބަދަށް ދިރިހުރިއްވާ ގޮތަށް ހުސް طاهر ވަންތަ މާތް الله އެވެ.

(٢٨) (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٢٩) އަދި އުޑުތަކާއި، ބިމުގައިވާ އެންމެން އެކިއެކި ބޭނުމުގައި އެކަލާނގެއަށް ދަންނަވައި، دعاء ކޮށްހަދައެވެ. އެއީ އެބައިމީހުންގެ حال ގެ ދުރުޖެހުމާއި، ބޭނުންނެވެ. އުޑުތަކުގައިވާ ބަޔަކުން ދަންނަވަނީ ފާފަ ފުއްސަވުމަށް އެދިގެންނެވެ. ބިމުގައިވާ މީސްތަކުން ދަންނަވަނީ ފާފަ ފުއްސަވުމާއި، ރިޒުގު ދެއްވުމާއި، ދުނިޔަވީ އެބައިމީހުންނަށް ބޭނުންތައް ފުއްދުމަށެވެ. އަދި ކޮންމެ ހިނދުކޮޅެއްގައިވެސް އެކަލާނގެ ވަނީ ކަންތައްތައް ހިންގެވުމުގައެވެ. އެކިވަކިކަމުގެ ތަފާތު ބޭނުންތައް ފުއްދަވައިދެއްވުމުގައެވެ. އެކަލާނގެ އުފެއްދެވުން ފަނާކުރެއްވުން – މަރުއްވާ، ދިރުއްވާ – ރިޒުގު ދެއްވައި – އަދި فقير ކުރައްވައި – عزّة ދެއްވައި – ނިކަމެތި ކުރައްވައި – ބޮޑުއޮއްސަވައި – ބަލި ފަސޭހަ ކުރައްވައި – ދެއްވުންތައް ދެއްވައި – منع ކުރައްވައި – އަދި ފާފަ ފުއްސަވައި – عذاب ދެއްވައި އަދި މިނޫންވެސް ހިމެނިގެންވާގޮތައް ކަންތައްތައް އަބަދު އަބަދު އެކަލާނގެ ހިންގަވައެވެ.

(٣٠) (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ތިޔަދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

سَنَفْرُغُ لَكُمْ أَيُّهَ ٱلثَّقَلَانِ ﴿٣١﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٢﴾ يَٰمَعْشَرَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ إِنِ ٱسْتَطَعْتُمْ أَن تَنفُذُوا۟ مِنْ أَقْطَارِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ فَٱنفُذُوا۟ ۚ لَا تَنفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَٰنٍ ﴿٣٣﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٤﴾ يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِّن نَّارٍ وَنُحَاسٌ فَلَا تَنتَصِرَانِ ﴿٣٥﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٦﴾ فَإِذَا ٱنشَقَّتِ ٱلسَّمَآءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَٱلدِّهَانِ ﴿٣٧﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٨﴾

ތަރުޖަމާ

سَنَفْرُغُ لَكُمْ = ތިޔަބައިމީހުންނަށް ޓަކައި (حساب ބެއްލެވުމާއި، جزاء ދެއްވުމަށް) ތިމަން ރަސްކަލާނގެ ނިކަންފުޅު ވޭވާނެއެވެ އިންޒާރުކުރެއްވުމެވެ، قصد ކުރައްވާ ހުރިގޮތެވެ. أَيُّهَ ٱلثَّقَلَانِ ﴿٣١﴾ = އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނާއި ދެ جماعة އެވެ. فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٣٢﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ يَٰمَعْشَرَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ = އޭ ޖިންނީންނާއި އިންސީންގެ ދެ جماعة ގެ މީހުންނޭވެ. إِنِ ٱسْتَطَعْتُمْ = ތިޔަބައިމީހުންނަށް ކުޅަދާނަ ވެއްޖެ ނަމަ أَن تَنفُذُوا۟ = ނުކުންނަން (ސަލާމަތް ފިލަންނަން) مِنْ أَقْطَارِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ = އުޑުތަކާއި، ބިމުގެ އަރި ކަނާރުތަކުން فَٱنفُذُوا۟ ۚ = ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން ނިކަން ނުކުމެބަލާށެވެ. لَا تَنفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَٰنٍ ﴿٣٣﴾ = ގަދަ ބާރަކުން މެނުވީ ނުނިކުމެވޭނެ ހުއްޓެވެ. ސަލާމަތް ނުވާނެ ހުއްޓެވެ. فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٣٤﴾ ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا = ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ފޮނުއްވޭނެއެވެ. شُوَاظٌ مِّن نَّارٍ = އަލިފާނުގެ (ދުމެއް ނެތް) ސާފު ހުޅުވަރެއް وَنُحَاسٌ = ފިލިފައި ހުރި ރަހާއި، (ނުވަތަ އަލިފާނު ނުވާ ސާފު ދުމާއި) فَلَا تَنتَصِرَانِ ﴿٣٥﴾ = ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުންނަށް نصر ނުލިބޭނެ ހުއްޓެވެ. އެކަން މަނާ ނުވާނެ ހުއްޓެވެ. فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٣٦﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ فَإِذَا ٱنشَقَّتِ ٱلسَّمَآءُ = ފަހެ އުޑު ފަޅައި ދިޔައިރުން ހުރިހާ ބައެއް/ ފަޅަފަޅައިގެން ހިނގައްޖެއްޔާ فَكَانَتْ وَرْدَةً = ދެން އެ އުޑު ފިހިފެން މާމުގެ ފަދައިން ވާނެއެވެ، ނުވަތަ ރަތްކުލައިގެ އަޑެއް ފަދައިން كَٱلدِّهَانِ ﴿٣٧﴾ = ރަތްކުލައިގެ ހަންގަނޑެއް ފަދަ (އެކަން ވާނީ قيامة ދުވަހުއެވެ.)

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٣٨﴾ = ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ

إِجْمَالِي މާނަ

(٣١) އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސީންނޭވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ޗަކައި ހިސާބު ބެއްލެވުމާއި، އަދި جزاء ދެއްވުމަށް ނިކަންހުރެ ތިމަން ރަސްކަލާނގެ ވަކި ވަގުތެއް އިރާދަކުރައްވާ ހުށީމެވެ. (ޔަޢުނީ މިއީ ޖިންނިންނާއި، އިންސާނުންގެ ނިސްބަތުގައި ބިރުދިނުމާއި وعيد އެކެވެ. ތިމާގެން ކަނޑައަޅުއްވާ އެންގެވުމަކީ عمل ތަކަށް ފުރިހަމަ ބަދަލު ދެއްވާނެ ކަމުގެ ތެދުވެރި ބަސްފުޅެވެ. ހެޔޮ عمل އަށް ހެޔޮ ޖަޒާއެވެ. ނުބައި عمل އަށް ނުބައި ޖަޒާއެވެ.)

(٣٢) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٣٣) އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސާނުންނާއި ދެ جماعة ގެ މީހުންނޭވެ. الله ގެ ނިޒާމާއި قضاء قدر ން ފިލައި ރައްކާވެވޭތޯ ކަލޭމެންނަށް ކުޅަދާނަވެއްޖެ ވަންޏާ އުޑުތަކާއި ބިމުގެ އަރިއަރިން ފިލައިގެން ނިކަން ގޮސްބަލާށެވެ. ވަރަށް ވަރުގަދަ ބާރަކުން މެނުވީ ކުޅަދާނަ ނުވާނެއެވެ. (އެފަދަ ބާރެއް ކަލޭމެންނަކަށް ނުލިބޭނެއެވެ.)

(٣٤) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٣٥) އަދި قيامة ދުވަހުން ނަރަކައިގައި ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނަރަކަ حقّ ވީ ބައެއްގެ މައްޗަށް އަލިފާނުގެ ސާފު ހުޅުގަނޑާއި، ވިރިފައި ހުރި ދުންކަން ގަދަ ތާނބާއި، ނުވަތަ ނަރަކައިގެ ދުންގަނޑު ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް، ފޮނުއްވައިފާނެއެވެ. އެއީ الله ގެ عذاب އެވެ. ދެންފަހެ ތިޔަބައިމީހުން އެއް ބަޔަކަށްވެސް އެކަން دفاع ނުކުރެވޭނެ ހުއްޓެވެ. نصر އެއް، އެހީއެއް ނުލިބޭނެ ހުއްޓެވެ.

(٣٦) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٣٧) އަދި ملائكة ބޭކަލުން ފައިބާވަޑައިގަތުމަށްޓަކައި އުޑު ފަޅައިގަނެގެން ދާ ދުވަހު، އެ އުޑު ނަރަކައިގެ ހުނަކަމުން ހުނުވުމުގެ ކުލަވަރު ރަންގަނޑުގެ ފަދައިން ވާނެއެވެ. ނުވަތަ ރަތް ފިނިފެންމަލުގެ ކުލަވަރަކަށް ވާނެއެވެ.

(٣٨) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

فَيَوْمَئِذٍ لَّا يُسْئَلُ عَن ذَنۢبِهِۦٓ إِنسٌ وَلَا جَآنٌّ ﴿٣٩﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٠﴾ يُعْرَفُ ٱلْمُجْرِمُونَ بِسِيمَٰهُمْ فَيُؤْخَذُ بِٱلنَّوَٰصِى وَٱلْأَقْدَامِ ﴿٤١﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾ هَٰذِهِۦ جَهَنَّمُ ٱلَّتِى يُكَذِّبُ بِهَا ٱلْمُجْرِمُونَ ﴿٤٣﴾ يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ ءَانٍ ﴿٤٤﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾ وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِۦ جَنَّتَانِ ﴿٤٦﴾

ލަފުޒީ މާނަ

فَيَوْمَئِذٍ = ފަހެ އެ ދުވަހުން – އެބަހީ ކަންވެގެންވާން ނުކުންނަ ދުވަހު لَّا يُسْئَلُ عَن ذَنۢبِهِۦٓ = އެމީހެއްގެ ފާފައާމެދު ސުވާލު ކުރެވޭނެއެވެ. إِنسٌ وَلَا جَآنٌّ ﴿٣٩﴾ = އިންސާނެއް ކަމުގައި ވިޔަސް އަދި ޖިންނިއެއް ކަމުގައި ވިޔަސް فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައި މީހުންގެ رَبّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ހެއްދެވެ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٤٠﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ يُعْرَفُ ٱلْمُجْرِمُونَ = ނުބައިވެރި މީހުން (مجرم ން) އެނގިގެންދާނެއެވެ. بِسِيمَٰهُمْ = އެމީހުންގެ علامة ތަކުން (އެއީ މޫނު ކަޅުވުމާއި، ލޮލުގެ ނޫކުލަ އެޅުމެވެ.) فَيُؤْخَذُ = ފަހެ އެމީހުން ހިފެހެއްޓޭނެއެވެ. بِٱلنَّوَٰصِى وَٱلْأَقْدَامِ ﴿٤١﴾ = ނިތްކަނޑުގެ އިސްތަށިގަނޑާއި، ފައިގައި (އެ ދަމާ ހިފައިގެ ނަރަކައަށް އެއްލާލެވޭނެއެވެ.) فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައި މީހުންގެ رَبّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ހެއްދެވެ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ هَٰذِهِۦ جَهَنَّمُ = (އެބައިމީހުން އެބަހީ مجرم ނުބައި އެންގެނުއެވެ.) މިއީ ޖަހަންނަމެވެ. ނަރަކައެވެ. ٱلَّتِى يُكَذِّبُ بِهَا = އެއާދެކޮޅު ދޮގުކުރި އެއްޗެއް ٱلْمُجْرِمُونَ ﴿٤٣﴾ = مجرم ން (ނުބައި ނުރަނގަޅު މީހުން) يَطُوفُونَ = އެބައިމީހުން ބޯސްދައިސް ވާނެއެވެ. بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ = އެތަނާއި، އަދި حميم ގެ ދެމެދު (حميم އަކީ ހޫނުކަން ނިމުމަކަށް ގޮސްފައިވާ ހޫނު ފެނެވެ.) ءَانٍ ﴿٤٤﴾ = ހޫނުކަން އެންމެ މައްޗަށް ގޮސްފައިވާ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައި މީހުންގެ رَبّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ހެއްދެވެ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ وَلِمَنْ خَافَ = އަދި ބިރުވެތިވި ފަރާތަށް މިނިވަން ފަރާތް. (ބިރުވެތިވެއެވެ.) مَقَامَ رَبِّهِۦ = އޭނާގެ رَبّ ގެ حضرة ގައި (قيامة ދުވަހުން) ހުށަހަޅުން ޖެހޭނެ مقام އަށާއިމެދު (ނުވަތަ ތިމާގެ عمل ތަކަށް الله تعالى ބެލެއްވުމާއިމެދު) جَنَّتَانِ ﴿٤٦﴾ = ދެބަގީޗާ/ ދެސުވަރުގެ

إجْمَالِي މާނަ

(٣٩) ފަހެ އެދުވަހުން - އެބަހީ ކަބުރުތަކުން ނުކުންނަ ދުވަހު - އިންސާނުންގެ ކުށައިންވެސް އަދި ޖިންނީންގެ ކުށައިން ވެސް އެއްވެސް ސުވާލެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. (އެއީ ސުވާލުކުރާ محلّ އެއް ނޫނެވެ. ސުވާލު ކުރާނީ قيامة ގެ އެހެން موقف އެއްގައެވެ. ކަބުރުތަކުން ނުކުންނައިރުވެސް مجرم ންގެ ކުށައިން އެނގޭނެ علامة ފާޅުވާނެއެވެ. އިތުރު ސުވާލެއް ކުރާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ. ނަމަވެސް ދުނިޔޭގެ ނުބައި ޢަމަލުތަކާ ބެހޭ ސުވާލު ކުރެވޭނެއެވެ.

(٤٠) (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٤١) (ކަބުރުތަކުން ނުކުންނަ ހިނދު) مجرم ން (ކުށްވެރިން) އެބައިމީހުންގެ علامة ތަކުން، نشان ތަކުން އެމީހުން ވަކިން އެނގިގެންވާނެއެވެ. އެއީ އެމީހުންގެ މޫނު ކަޅުކަމާއި، ލޮލުގެ ކުލަ ނޫކުލައިގެ ހުރުމުންނެވެ. ދެން ފަހެ (ނަރަކައިގެ زبانيّ ملائكة ބޭކަލުން) އެމީހުންގެ ނިތްކަށީގެ އިސްތަށިގަނޑާއި، ފައިތިލަތަކުގައި ހިފާނެއެވެ. ދެން ނަރަކައަށް އެއްލާނެއެވެ.

ދަންނައެވެ. ملائكة ބޭކަލުން ބައެއް ފަހަރު އެމީހުންގެ ބޮލުގެ ނިތްކުރިއާ ދިމާގެ އިސްތަށިގަނޑުގައި ހިއްޕަވައި، މޫނުމަތިން ދަމަމުން ގެންގޮސް ކަނޑާލައި، އަދި ބައެއް ފަހަރު އެމީހުންގެ ފައިގައި ހިއްޕަވައި، ބޮލުގައި ކާތްކޮށްގެން ގެންނަވައި ނަރަކައަށް އެއްލާވާ ކަމަށާއި، އަދި ބައެއް ފަހަރު އެމީހުންގެ ފައިތިލަ ފުރަގަހުގައި ގުޅާ ހިފައިގެން ނިތްކުރިއާ ދިމާގެ އިސްތަށިގަނޑާއި، ދެފައި އެއްކޮށް ބަނދެފައި ނަރަކައަށް އެއްލާވާ ކަމަށާއި، މި ހުރިހައި ގޮތްގޮތަށް ޢަޛާބު ދެވޭނެ ކަމަށެވެ. والعِياذُ بِاالله.

اللّهمّ أجِرْنا مِن النّارِ وَ عَذابِهِ

(٤٢) (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٤٣) (އަދި އެދުވަހުން އެމީހުން يعني مجرم ންގެ މީހުން ނަރަކައަށް ވެއްދޭއިރު އެމީހުންނަށް މިފަދައިން އިއްވޭނެއެވެ.) "މިއީ مجرم ން، (ނުބައި ނުލަފާ މީހުން ދުނިޔޭގައި ތެދުނުކުރި) އެ ނަރަކަ ދޮގުކުރި ނަރަކައެވެ. (އެ ނަރަކައަކީ، އެމީހުންގެ عذاب އެވެ.")

(٤٤) ފަހެ އެބައިމީހުން އެ ނަރަކައިގެ ގަދަވެގެންވާ އަލިފާނުގައި ހިނގާ، އަދި އެ ފެނުގެ ހޫނުކަން އެންމެ ނިހާޔަތަށް ގޮސްފައިވާ، ކެކިކެކި ހުރި ހޫނު ފެނުގެ ތެރޭގައި ދަމައިގެން ގެންދާ حال އެ ނަރަކައިގައި އެމީހުން ދޫކޮށްލެވޭނެއެވެ. ހޫނުކަން ގަދަވެގެންވާ އަލިފާނުގެ عذاب އާއި، ހޫނުކަން ގަދަވެގެންވާ ފެނުގެ عذاب ގައި އެއްބަދަލުކޮށްދީ އެމީހުން ދޫކޮށްލެވޭނެއެވެ. ގަޑުވަޅެއްވެސް ނުވާނެއެވެ. (اللّهمّ أجِرْنا مِن النّارِ)

(٤٥) (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٤٦) އަދި ދުނިޔޭ ހަޔާތުގައި ބޭކަލަކަށް ربّ ގެ حضرة ގައި قيامة ދުވަހުން ހުންނަންޖެހޭ مقام އާއި ބިރުވެތިވެއްޖެ މީހަކަށް قيامة ދުވަހުން ދެ ސުވަރުގެ ވެއެވެ. ނުވަތަ ދުނިޔޭ ދިރިއުޅުމުގައި އުޅުއްވައިގެން الله تعالى ދެއްވާ عمل ތަކާއި ބެހޭ ގޮތުން ބިރުވެތިވާ މީހުންނަށް، ނުބައި ކަންތައް ދޫކޮށް، ހެޔޮ عمل ކުރި މީހަކަށް قيامة ދުވަހުން الله تعالى ދެ ސުވަރުގެ ދެއްވާނެއެވެ. އެއީ والنّازعات ސޫރަތުގައިވާ (وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِۦ وَنَهَى ٱلنَّفْسَ عَنِ ٱلْهَوَىٰ ﴿٤٠﴾ فَإِنَّ ٱلْجَنَّةَ هِىَ ٱلْمَأْوَىٰ ﴿٤١﴾)

މި އާޔަތްތަކުން دليل ކުރާ ގޮތެވެ. މިއާޔަތުގެ މާނައީ: އަދި ދުނިޔޭ ހަޔާތުގައި ބޭކަލަކަށް ربّ ގެ مقام އާއި ބިރުވެތިވެ އަދި ދުނިޔޭގެ هوى نفس ގެ އެދުންތަކުން نهى ކުރި މީހަކު ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ސުވަރުގެ މަންޒިލް مأوى އެވެ. ކިޔާނީ ސޫރަތުގައެވެ. ބަލާށެވެ. މިއެވެ

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾ ذَوَاتَآ أَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٩﴾ فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ ﴿٥٠﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥١﴾ فِيهِمَا مِن كُلِّ فَٰكِهَةٍ زَوْجَانِ ﴿٥٢﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٣﴾ مُتَّكِـِٔينَ عَلَىٰ فُرُشٍۭ بَطَآئِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ ۚ وَجَنَى ٱلْجَنَّتَيْنِ دَانٍ ﴿٥٤﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٥﴾

ލަފްޒީމާނަ

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސިޔިންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ދޮގުކުރާނީ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ذَوَاتَآ أَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾ = އެ ދެބަގީޗާގެ ގަސްތަކުގެ ގޮފިތައް ސިއްދާވެގެންވާ ބާރު ދޮވާއަށް ފުރިފައިވާ، /ނުވަތަ ތަފާތު ވައްތަރުތަކުގެ މޭވާގެ ވެރި فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސިޔިންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ދޮގުކުރާނީ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٤٩﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ فِيهِمَا عَيْنَانِ = އެ ދެބަގީޗާގައި ދެ އާރު ވެއެވެ. تَجْرِيَانِ ﴿٥٠﴾ = ހިނގަހިނގާ ދޮންނަ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސިޔިންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ދޮގުކުރާނީ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٥١﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ فِيهِمَا = އެ ދެބަގީޗާގައި ވެއެވެ. مِن كُلِّ فَٰكِهَةٍ = ކޮންމެ މޭވާއަކުން ވެސް زَوْجَانِ ﴿٥٢﴾ = ދެ ވައްތަރެއް فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސިޔިންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ދޮގުކުރާނީ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٥٣﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ مُتَّكِـِٔينَ عَلَىٰ فُرُشٍۭ = އެމީހުން ފަރިވެތިގެން ތިބޭނީ ތަންތަނުގައި ތަކިއްޔާ (ސޯފާތަކުގައެވެ.) بَطَآئِنُهَا = އޭގެ އެތެރެ ފަރާތުގެ ބިޔަވެސް ވަނީ مِنْ إِسْتَبْرَقٍ ۚ = ديباج އެވެ ހިރާ ފަށުވި ދުރުގެ ބޭރީންނެވެ. وَجَنَى ٱلْجَنَّتَيْنِ = އަދި އެ ދެބަގީޗާގެ (މޭވާތަކުގެ) ދާވާ ވަނީ دَانٍ ﴿٥٤﴾ = ގާތްވެގެންނެވެ. އަތްފޯރާ ގޮތަށް ގާތްވެގެންނެވެ. فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސިޔިންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ދޮގުކުރާނީ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٥٥﴾ = ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ

إِجْمَالِي މާނަ

(٤٧) (އޭ ޖިންނުންނާއި، އިންސާނުންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٤٨) އެ ދެބަގީޗާގެ ގަސްތަކުގެ ގޮފިތައް ދިގުގޮތްވާ، އަދި ފަތާއި، މާތާފަތް ގިނަވެ ހިތްގައިމު ބޮޑުވެގެން ވެއެވެ.

(٤٩) (އޭ ޖިންނުންނާއި، އިންސާނުންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٥٠) އެ ދެބަގީޗާގައި ހިނގަހިނގާ އޮންނަ ދެ އާރު ވެއެވެ. (އެއީ އެ ދެބަގީޗާގެ ގަސްތަކަށް ފެން ދެއްވުމަށް ބަލައިވެ. އާގެ ސަބަބުން ގަސްތައް ފަތްކާވެ، މާތާފަތް ގިނަގޮސް ފުރިގެންވެ.)

(٥١) (އޭ ޖިންނުންނާއި، އިންސާނުންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٥٢) އެ ދެބަގީޗާއިންކުރެ ކޮންމެ ބަގީޗާއެއްގައިވެސް މޭވާގެ ކޮންމެ ބާވަތަކުންވެސް ދެޖޯޑު ވެއެވެ. އެބަހީ ދެވައްތަރެއް ވެއެވެ. (ބައެއް ބާވަތުން ދުނިޔޭގައިވެސް އެއީ މޭވާގެ އެއްވެސް ބާވަތެއް ވައްތަރެވެ، ކުޑަކޮށް ހިތި މޭވާ ހިތި ބާވަތެއް މީރު ވައްތަރެވެ. އެ މޭވާތަކުގެ ތަފާތު، خاصّيّة ވެސް ދެނެވޮޑިގެންވަނީ ހަމަ الله އެވެ.)

(٥٣) (އޭ ޖިންނުންނާއި، އިންސާނުންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٥٤) އެ ދެ ސުވަރުގޭގެ أهل ވެރިން އެގޮޑިމަތީގައި ފޮތިގަނޑު ތަންމަތި ތަކެއްގައެވެ. އެ ތަންމަތި ތަކުގެ އަޑީގައި އޮންނަ ބައިވެސް ވަނީ ހަމަ ސިފަ إستبرق ހިމާ ވައްތަރު މާގެ ފަށުވިފޮތީގެ ގޮ ވައްތަރުކޮށްފައެވެ. ދެންފަހެ އެތެރެބައި އެފަދަ ފޮތުގައިވާނަމަ ހުންނަހުރި އިރިސްދ-އޮތޮވެ ބޮޑުގައި ހުންނާނެ ފުވެ ރީތި ފޮތީގެ ރީތިކަމާއި، ބުރަކަމާއި، އަގުބޮޑުކަން އަދި ހިމާގައި ވާނީ ހެއްޔެވެ؟ އެމީހުން އެތަންމަ މިބާރި މަޑުކަން، ލޯބިވާގައިގެން عزّة ގައެވެ. އަދި އެ ދެ ސުވަރުގޭގެ މާތާފައް ވަރީ ގާތުގައެވެ.ބާރުން މީހަކު ބޭނުންވެ، ހިތްވަހި ކޮންމެ ވަގުތެއްގައި އޮށޮވެގެން ތިބި އަތުރަށް ފަހަގައެވެ.

(٥٥) (އޭ ޖިންނުންނާއި، އިންސާނުންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

فِيهِنَّ قَـٰصِرَٰتُ ٱلطَّرْفِ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَآنٌّ ﴿٥٦﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٧﴾ كَأَنَّهُنَّ ٱلْيَاقُوتُ وَٱلْمَرْجَانُ ﴿٥٨﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٩﴾ هَلْ جَزَآءُ ٱلْإِحْسَـٰنِ إِلَّا ٱلْإِحْسَـٰنُ ﴿٦٠﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦١﴾ وَمِن دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ﴿٦٢﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٣﴾ مُدْهَآمَّتَانِ ﴿٦٤﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٥﴾ فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ ﴿٦٦﴾

ލުޣަތު

فِيهِنَّ = އެ ބަގީޗާތަކުގައި (ސުވަރުގޭގެ ބަގީގެ ބޭރުތަކުގައި) ވެއެވެ. قَـٰصِرَٰتُ ٱلطَّرْفِ = ބެލުން ކުރު ކުރައްވައިގެން ވާ ނުވަތަ ބެލުން ހުއްޓުވައިލައްވައިގެންވާ حورالعين އަންހެނުން (އެބަހީ ތިމާމެންގެ ފިރިހެނާ ދިމާއަށް މެނުވީ ނުބަލާ ބޭކަނބަލުންނެވެ.) لَمْ يَطْمِثْهُنَّ = އެކަނބަލުންނާ جماع ވެފައި ނުވާ (ޗިހާރަކައިވެސް ނުވާ) إِنسٌ قَبْلَهُمْ = އެ ފިރިހެންގެ ކުރީގެ އެއްވެސް إنسان އަކުވާ وَلَا جَآنٌّ ﴿٥٦﴾ = އަދި جنّ އެއް ވިޔަސް فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٥٧﴾ = ފަހެ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ كَأَنَّهُنَّ = އެކަނބަލުން ކޮންފަދަ (ރީތި) ހެއްޔެވެ؟ ٱلْيَاقُوتُ وَٱلْمَرْجَانُ ﴿٥٨﴾ = (އެކަނބަލުން) ޔާގޫތާއި، މުރާޖާން ފަދައެވެ. (ޔާގޫތަކީ ރަތްކުލަވައިގެ އަގުބޮޑު ޖަވާހިރެކެވެ. މުރާޖާނަކީ ހަނދުލޮލެވެ. ނުވަތަ ރަތް މުރަކަ ގާގެ ރީތި އެއްޗެކެވެ.) فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٥٩﴾ = ފަހެ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ هَلْ جَزَآءُ ٱلْإِحْسَـٰنِ = إحسان ހެޔޮކަމުގެ جزاء އަކީ ވާނީއެވެ؟ އެބަހީ إحسان ހެޔޮކަމުގެ ޖަޒާ ނުވެއެވެ. إِلَّا ٱلْإِحْسَـٰنُ ﴿٦٠﴾ = إحسان ހެޔޮކަމެއް ކުރުގައި މެނުވީ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٦١﴾ = ފަހެ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ وَمِن دُونِهِمَا = އަދި އެ ދެ ސުވަރުގޭގެ ކުރިމަތީގައި ވެއެވެ. جَنَّتَانِ ﴿٦٢﴾ =(އެހެން) ދެ ސުވަރުގެ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٦٣﴾ = ފަހެ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ مُدْهَآمَّتَانِ ﴿٦٤﴾ = ގަސްތަކުން ބޮޑު ފެހިކަމުގެ ފުރިހުރެ ގަދަ ކަޅުން ކަޅުވެފައިވާ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (އޭ ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٦٥﴾ = ފަހެ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ فِيهِمَا عَيْنَانِ = އެ ދެ ސުވަރުގޭގައި ފާރު ވެއެވެ. نَضَّاخَتَانِ ﴿٦٦﴾ = (ފެން އަރުވާ ވަޅުން ބޮޑަށް) ކުރުވާތީ ފެން އަރައަރާ ހުންނަ (ފެން ވިއްސާ)

إجْمَالِي މާނަ

(٥٦) އަދި ހަމައެކަނި މިމާލާތްތަކުގެ ފިރިހެނުންނަށް މެނުވީ ނުބަލާ، އަދި މިމާލާތްތަކުގެ ފިރިހެނުންނާ ދިމާއަށް نظر ހުއްޓިއްޖައްވައިގެން ތިއްބަވާ حورالعين އަންހެނުން އެ ދުނިޔޭގެ ސުވަރުގެތަކުގައި ނުވަތަ އެ ތަންތަނުގައި ތިބޭނެއެވެ (ފިރިންގެ إنتظار ގައި) ތިއްބަވާނެއެވެ. އެއިން ބަލަނބަލުންގެ ގައިގައި އޭގެ ކުރިން އިންސާނެއް، ޔާ ޖިންނެއް އަތްލާފައެއްނުވެއެވެ؟ ޖިންނިއްޔާއެއްވެސް ބިރުވައިލެއް ނުލައެވެ. ނުވަތަ އެކަނބަލުންނާ جماع ވެވިގެން ނުވާނެއެވެ.

(٥٧) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސީނުންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٥٨) އެކަނބަލުން (ޔަޤީނަށް ބަހުންނާތަކުގެ ގޮތުން) ކޮންފަދަ ހެއްޔެވެ؟ އެކަނބަލުން ހީވާނީ ياقوت އާއި، مرجان ހެންނެވެ.

(٥٩) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސީނުންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٦٠) ދުނިޔޭގައި ހެޔޮގޮތެއް ކުރި ހެޔޮ عمل ގެ ޖަޒާ (އޭގެ ބަދަލު) آخرة ދުވަހުން ހެޔޮޖަޒާ ކަމުގައި ދެއްވާ އެހެން ބަދަލެއް ހެއްޔެވެ؟ އެހެނީ ދުނިޔޭގައި ހެޔޮގޮތެއް ކުރި ހެޔޮ عمل ގެ ބަދަލުގައި، ثواب ހެޔޮކަމުގައި ދެއްވާ ނެތެވެ.

(٦١) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސީނުންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ.

(٦٢) އަދި އެދެސުވަރުގެއިތުރުން އެހެން ކުރިން ސުވަރުގެތަކެއް އެވަނީ ދެސުވަރުގެއިތުރުވައި އަދި އެހެން ސުވަރުގެއެއްވެއެވެ.

ކުރިން ބަޔާންވެގެން އައިސަ جَنَّةُ عَدْنُ އާއި އިތުރު ސުވަރުގެއާއި جَنَّةُ النَّعِيْم އެއިތުރު ސުވަރުގެއާއި ދެސުވަރުގެއެވެ. އަދި ދެސުވަރުގެ ދަށުގައިވާ ސުވަރުގެއަކީ جَنَّةُ الفِرْدَوس އާއި جَنَّةُ المأْوَى އާއި ދެސުވަރުގެކަމުގައި ބުނެވިގެންވެއެވެ. = فَتْحُ القَدِيْر=

(٦٣) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސީނުންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٦٤) އެދެސުވަރުގެއަކީ ގަސްގަހުގެ ފެހި ކުލައާ ފިލާވަރު ގަދަކަމުން ކަޅުވެގެންވާކަމުގައި ހުންނާނެއެވެ.

(٦٥) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސީނުންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٦٦) އަދި އެދެސުވަރުގޭގައި (ފެންއަރުވާ ފަޅާންގަނޑު) ފެންބުރައްސާ ދެއާރުވެއެވެ. އެއީ ގަދަކަމާއި މިރުސްޕެތި މިލިޔަން ފަހަރު ފެނުގައިވާ ދެއާރެވެ. ސުވަރުގޭގެ އަރުވާފޮނުވާ ގަސްތަކުން ފައިދާ ނެގުމުގެ ސިފަވެސް ބައްލަވާނެފަދަ ކަމުގައި ފެނެވެ. އެދެފެން މިއްސަވިއްސާ ހުންނަކަމުގައިވެއެވެ.

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٧﴾ فِيهِمَا فَٰكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ ﴿٦٨﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٩﴾ فِيهِنَّ خَيْرَٰتٌ حِسَانٌ ﴿٧٠﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧١﴾ حُورٌ مَّقْصُورَٰتٌ فِي ٱلْخِيَامِ ﴿٧٢﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٣﴾ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَآنٌّ ﴿٧٤﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٥﴾ مُتَّكِـِٔينَ عَلَىٰ رَفْرَفٍ خُضْرٍ وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ ﴿٧٦﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٧﴾ تَبَٰرَكَ ٱسْمُ رَبِّكَ ذِى ٱلْجَلَٰلِ وَٱلْإِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

ލުޣަތު

فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (ތަ ޖިންނުންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ދޮގުކުރާނީ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٦٧﴾ = ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ فِيهِمَا فَٰكِهَةٌ = އޭގައި އެ ދެ ސުވަރުގޭގައި މޭވާތައް ވެއެވެ. وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ ﴿٦٨﴾ = އަދި ކަދުރު ގަހާއި، އަދި އަނާރުގަސްވެއެވެ. فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (ތަ ޖިންނުންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ދޮގުކުރާނީ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٦٩﴾ = ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ فِيهِنَّ خَيْرَٰتٌ حِسَانٌ ﴿٧٠﴾ = އަދި އެ ދެބައިގޭގައި (ދެ ސުވަރުގޭގައި) ރިވެތިވެގެންވާ އަންހެން ބޭކަލުންތައް ވެއެވެ. فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (ތަ ޖިންނުންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ދޮގުކުރާނީ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٧١﴾ =ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ حُورٌ مَّقْصُورَٰتٌ =(އަންހެންކުދިންނަކީ) ބޮޑުބޮޑު ލޮލެއް ބޭކަލުންނެވެ. حورالعين ންނެވެ. (ނުވަތަ އަންހެންކުދިންގެ ފިރިހެނާ ދިމާއަށް އެކަނި ކަލި ހުއްޓަވައިލެވިގެން ވާ حورالعين ބޭކަލުންނެވެ.) فِي ٱلْخِيَامِ ﴿٧٢﴾ = (ޚަތިމުތުގެ ތެރޭގެ ތަކުގައި) فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (ތަ ޖިންނުންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ދޮގުކުރާނީ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٧٣﴾ = ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ = އަންހެންކުދިންނާ جماع ވެފައި ނުވާ (ބިކަރުވެރިވެސް ނުވާ) إِنسٌ قَبْلَهُمْ = އެ ފިރިހެނުންގެ ކުރިން އެއްވެސް إنسان އަކު وَلَا جَآنٌّ ﴿٥٦﴾ = އަދި جنّ އެއް ވިޔަސް فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا = (ތަ ޖިންނުންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން نعمة އެއް ދޮގުކުރާނީ؟ تُكَذِّبَانِ ﴿٥٧﴾ = ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ مُتَّكِـِٔينَ = އެބައިމީހުން ލެގުމަށްލައިގެންވެއެވެ. عَلَىٰ رَفْرَفٍ خُضْرٍ = ފެހިކުލައިގެ ފަރުވާ ތިރީ ބާލިސްތަކުގައި وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ ﴿٧٦﴾ = އަދި އެންމެފުރިހަމަ ރީތި ދަޅަމްޕާރުތަކުގެ މަތީގައި فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٧﴾ = (ތަ ޖިންނުންނާއި، އިންސީންނޭވެ.) ފަހެ ތިޔަބައި މީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން= ފަހެ ތިޔަ ދެބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ދޮގުކުރާނީ؟

تَبَٰرَكَ ٱسْمُ رَبِّكَ = ކަލޭގެފާނު ހެއްދެވި ބާރުވެރިކަލާނގެ رَبُّ ގެ ނަންފުޅު ބަރަކާތްތެރިވެވޮޑިގެންވެއެވެ. ذِى ٱلْجَلَٰلِ وَٱلْإِكْرَامِ ﴿٧٨﴾ = އެއީ ޝަރަފުވެރިކަމާއި ދިދަރިވަންތަކަމުގެވެރި ކަލާނގެއެވެ.

إجْمَالِي މާނަ

(٦٧) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސިޔުންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٦٨) އަދި އެދެސްވަރުގެތެރޭގައި އެހެނިހެން މޭވާއާއި ކަދުރު ރުއްމާއި އަނބުރާއެވެ. (ކަދުރާއި އަނބުރާއި މޭވާގެތެރެއިން ވަކިކޮށް ފާހަގަކޮށްލެއްވީ އެދެއްޗަކީ ނަފާ އިތުރު ގެންގުޅުއްވައިގެން އެދެއްޗަކީ ފަހިކަން ޚާއްޞަކަމެއް ލިބިގެންވާ ތަކެތިކަމުގައި ވާތީ ކަމުގައި ބެލެވިގެންވެއެވެ. (والله أعلم)

(٦٩) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސިޔުންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٧٠) އަދި އެދެސްވަރުގެތެރޭގައި ރިވެތިވެގެންވާ އަދި أخْلآقُ ރަގަޅު މޮޅު އަންހެނުންވެއެވެ.

(٧١) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސިޔުންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٧٢) އެއީ ޚަތިގެތެރޭގައި ބަހައްޓައިފައިވާ ރިވެތި އަދި މޮޅުވެގެންވާ حُورَ العِيْنُ ބޭކަބަލުންނެވެ. އެކަބަލުންނަކީ خَاصّ ވެގެންވާ ފިރިންނަށް ނޫނީ އެކަބަލުން ބައްލަވައިވެސް ނުލައްވާނެއެވެ.

(٧٣) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސިޔުންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٧٤) އެކަބަލުންގެ ގައިގައި އޭގެކުރިން އިންސާނަކު ޖިންނިއަކު ޖެހިފައެއްނުވެއެވެ؟ ޖިންނިއަކުވެސް ބިރުވެރިކޮށްފައެއްނުވެއެވެ.

(٧٥) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސިޔުންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٧٦) އެސްވަރުގެވަންތަވެރިން އެބައިމީހުންގެ حُورَ العِيْنُ އަނބިންނާއިއެކު އަލަމާގައި ބިއްބޮޑާދި ފުރިހަމަވީ ގޮނޑި ފޮތިގޮ ބާލިސްތަކުގައި ލެގިލައިގެން މަޖައްސާ ރީތި ދޫދިޔަތަކުގެމަތީގައެވެ.

(٧٧) (އޭ ޖިންނިންނާއި، އިންސިޔުންނޭވެ.) ތިޔަ ދެބައިމީހުންގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ދޮގުކުރަނީ ކޮން نعمة އެއް ހެއްޔެވެ؟

(٧٨) (އޭ مُحمد ގެފާނެވެ.) ކަލޭގެފާނު ހެއްދެވި ބާރުވެރިކަލާނގެ رَبُّ ގެ ނަންފުޅު ބަރަކާތްތެރިވެވޮޑިގެންވިއެވެ !! އެކަލާނގެއީ ޝަރަފުވެރިކަމާއި މޮޅުކަމުގެވެރި ކަލާނގެއެވެ.

ދަންނައެވެ. رَبُّ ގެ ނަންފުޅު އެހާ ބަރަކާތްތެރިވެންޏާ އަދި ހުރުމަތް ދެވިގެންވާއިރު އެކަލާނގެ ذَاتُ ފުޅުގެ ބަރަކާތްތެރިކަމާއި ޝަރަފުވެރިކަމާއި އަދި މޮޅުކަން ކިހާވަރަކަށް ވާނޭ ހެއްޔެވެ؟